

ЦЕНТР
українсько-європейського
наукового співробітництва

Полтавський державний аграрний університет
Центр українсько-європейського наукового співробітництва

Всеукраїнське науково-педагогічне
підвищення кваліфікації

**«РОЛЬ СОЦІАЛЬНОГО ТА ЕМОЦІЙНОГО
ІНТЕЛЕКТУ ЯК НАЙВАЖЛИВІШИХ
SOFT-SKILLS XXI СТОЛІТТЯ
В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ»**

6 березня – 16 квітня 2023 року

Видавничий дім
«Гельветика»
2023

УДК 316.422:159.9:37«20»(062.552)

Р 68

Організаційний комітет:

Аранчій Валентина Іванівна – кандидат економічних наук, професор, в.о. ректора Полтавського державного аграрного університету, *голова організаційного комітету*;

Галич Олександр Анатолійович – кандидат економічних наук, професор, перший проректор Полтавського державного аграрного університету, *заступник голови організаційного комітету*;

Горб Олег Олександрович – кандидат сільськогосподарських наук, доцент, проректор з науково-педагогічної, наукової роботи Полтавського державного аграрного університету, *заступник голови організаційного комітету*;

Світлична Алла Василівна – кандидат економічних наук, доцент, директор Навчально-наукового інституту економіки, управління, права та інформаційних технологій Полтавського державного аграрного університету;

Писаренко Володимир Вікторович – доктор економічних наук, професор, завідувач, професор кафедри маркетингу Полтавського державного аграрного університету;

Вакулєнко Юлія Валентинівна – кандидат сільськогосподарських наук, доцент, керівник Навчально-наукового центру інформаційно-комунікаційних освітніх технологій та освіти дорослих Полтавського державного аграрного університету;

Дудник Володимир Васильович – кандидат технічних наук, керівник відділу із забезпечення освіти дорослих та інноваційного розвитку Полтавського державного аграрного університету.

Роль соціального та емоційного інтелекту як найважливіших soft-skills XXI століття в освітньому процесі : матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 6 березня – 16 квітня 2023. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2023. – 472 с.
ISBN 978-617-554-134-0

У збірнику представлено матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації «Роль соціального та емоційного інтелекту як найважливіших soft-skills XXI століття в освітньому процесі» (6 березня – 16 квітня 2023 року).

УДК 316.422:159.9:37«20»(062.552)

© Полтавський державний аграрний університет, 2023

ISBN 978-617-554-134-0

© Центр українсько-європейського наукового співробітництва, 2023

Актуальність змістовної складової щодо інноваційних геоінформаційних систем в рамках розширеного вивчення навчальних дисциплін DSS та Data Mining	
Краснюк М. Т.	205
Українсько-європейське співробітництво у сфері боротьби з тероризмом: основні напрямки та особливості використання досвіду ЄС	
Кривдіна І. Б.	209
Креативність як складова соціального інтелекту	
Крижановська Т. О.	213
Інтерактивні підходи при викладанні дисципліни «Соціальна медицина, громадське здоров'я»	
Крячкова Л. В.	216
Сучасні освітні технології та інструменти дистанційного навчання в фундаментальній освіті технічних ЗВО України	
Кузнецов О. М.	219
Tolerance in higher education institutions	
Kukharska L. V.	221
Семантика фразеологічних одиниць з компонентом «вогось» та «повітря» (на матеріалі англійської та німецької мов)	
Левун Г. Г.	223
Формування soft skills у процесі професійної підготовки бакалаврів-філологів	
Ленська С. В.	226
Розвиток емпатії як складової емоційного інтелекту для майбутніх юристів	
Лешанич С. Є.	230
Формування емоційного інтелекту у процесі фахової підготовки артиста-вокаліста	
Лєвіг Д. А.	235
Формування “soft skills” у майбутніх фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи	
Лєсовець Н. М.	239
Соціальний інтелект як основа роботи з клієнтом соціальної роботи	
Лисенко О. М.	243

ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ АРТИСТА-ВОКАЛІСТА

Лєвіт Д. А.

*кандидат філософських наук,
доцент кафедри академічного та естрадного вокалу
Київський університет імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна*

Поняття емоційного інтелекту існує на рівні рефлексії до соціальних та психологічних особливостей індивідуума. При цьому такий інтелект є чуттєвим до емоційних змін людини відповідно до сприйняття нею тих чи тих чинників, які залучають рецептори, що відповідають за чуттєвість та логіку реакції на певні події, явища тощо. Доцільним безпосередньо до вивчення емоційного інтелекту зазначити наявність кореляції між емоційним інтелектом та музичним навчанням, при цьому йдеться як пасивне сприйняття музичного твору, так й виконання, незалежно від жанрової належності. Звернення до вокальної музики обґрунтовано тим фактом, що, як вказує Т. Каблова та В. Тетеря, вокальний твір існує як синтез звукового та вербального наповнення [3, с. 101]. Й саме словесний текст несе той соціальний зміст який дозволяє говорити про формування спільного вектору розвитку емоційного інтелекту відповідно тих чи тих подій. У такому випадку ми отримуємо з одного боку музичний матеріал, як універсальну мову, яка не потребує перекладу, а з іншого уточнюючий його словесний текст, який зафіксовано у вербальних формулах. Якщо звертатися до безпосередньо до занять вокалом, то тут виникає ситуація, коли ще додається поняття інтерпретації та форми, виду подання того чи того твору.

Як зазначає Лора Вілкокс, емоційний інтелект постає як спосіб, метод і форма поведіння людини з самою собою та довкіллям. Точність оцінки та вираження емоцій [1]. Важливо розуміти свої емоції та емоції інших людей, пов'язані як з внутрішніми, так і з зовнішніми подіями. Іншими словами, це здатність визначати емоції по думках, фізичному стану, зовнішньому вигляду, поведінці тощо. Це здатність точно визначати емоції і пов'язані з ними потреби. Заняття музикою, як активне, так і пасивне, може потенційно покращити показники емоційного інтелекту. Це пояснюється тим, що музика активує ділянки мозку, пов'язані з емоційною обробкою, і пов'язані з формуванням настрою.

Емоційний інтелект є важливим показником того, наскільки добре людина може модулювати свої емоції та спілкуватися з ними. Починаючи з раннього дитинства, прості способи заняття музикою, такі як спів, підвищують чутливість до особистих емоцій і допомагають у спілкуванні. Прослуховування музики та гра на інструменті можуть покращити показники емоційного інтелекту як у підлітків, так і у дорослих. Це пов'язано з нейронними процесами в коркових і підкіркових мережах мозку, на які діє музика. У коркових і підкіркових мережах мозку є структури, які мають вирішальне значення для генерації та регуляції емоцій. У тих, у кого діагностовано психіатричні розлади, ці структури демонструють виражену дисфункцію. Люди з вищим емоційним інтелектом можуть вирішувати слухати музику, щоб регулювати своє емоційне збудження [4].

Освітній процес є складною унормованою певною законодавчою базою діяльністю, де одним з важливих складових є формування навичок та здібностей, які впливають на можливості існування випускника, його спроможності до успішності та конкурентоспроможності, а також є універсальними незалежно від спеціальності за якою навчається здобувач. Йдеться про навички *soft skills*, які згідно з сучасними вимогами ринку праці є основоположними для створення та існування образу сучасного успішного професіонала. Емоційний інтелект, насамперед проявляється на рівні міжособистісного спілкування й є результатом емпатії та самосвідомості відповідно усіх учасників спілкування.

У процесі фахової підготовки музиканта-професіонала виникає ситуація, коли майбутній виконавець стикається з фактом, що його емоційний інтелект вступає у складний адаптивний процес відповідно о автора музичного тексту та його виконавця (якщо пісня не створена під конкретну особу). На перший план висувається потреба активізації органів перцепції з виконуваним репертуаром, тобто таке міжособистісне розуміння, яке дозволить сформувати у свідомості образ іншої людини. Тобто певна соціальна перцепція, яка дозволить вийти на новий рівень інтерпретаційного мислення, яке ґрунтується на поєднанні емоційного досвіду та, водночас, повинно передбачати потенційні запити реципієнтів – публіки, для якої співатиметься твір.

Для правильного корегування та виховання емоційного інтелекту під час занять вокалу доцільним вбачається звернення до чотирьох складових, які можуть доцільно розглядатися у освітньому процесі, а саме самосвідомість, самоорганізація, соціальна усвідомленість та менеджмент стосунків [2, с. 42]. Цікаво, що зазначені складові корелюються із навичками *soft skills*, які є невід'ємною складовою сучасного освітнього процесу. Отже розглянемо практично використання зазначених складових у процесі роботи з вокалістами.

Поняття самосвідомість є достатньо багатозначним відповідно з позиції роботи над репертуаром у артиста-вокаліста. Сюди входить як реакція емоційного досвіду (на рівні чуттєвого сприйняття та асоціативного ряду із власного досвіду), так й чітке усвідомлення які фізичні аспекти (активізація слізного протоку, підвищення слиновиділення спазматичні явища) асоціюються з тим чи тим станом, як реакцією на музичний твір, на текст, який фіксує стан та образ. Найважливішим стає детальний аналіз вербального тексту, а також його втілення у музичну думку. Варто враховувати, що ні емоційні реакції, ні фізичні не повинні заважати виконанню, а саме вірного розподілу сили звуку, дихання, побудови форми відповідно до вокальної фрази. Аналіз твору повинен бути одним з перших етапів, на яких відбувається не тільки знайомство з твором, визначення традиційних музично-виконавських завдань, а й створення нарису його емоційного втілення. Формування емоційного портрету образу твору та власного тощо.

Наступним етапом роботи щодо виховання емоційного інтелекту у артистів-вокалістів повинен стати процес самоорганізації. Якщо на попередньому етапі було створено умовний портрет виконавця конкретного твору, то на цьому, майбутньому артистові слід звернутися до практичної реалізації цього портрету, його буквально «оживлення» власними вокальними здібностями. В контексті визначеного емоційного поля, проаналізованих власних чуттєвих відгуків на твір та фізіологічних особливостей які їх супроводжують, зараз необхідним стає практичне опанування технічної сторони твору, а також створення зручної схеми його виконання. На цьому етапі доцільним будуть вправи на дихання, опрацювання сценічних рухів, визначення часу для правильного розподілу сили в цілому. Водночас, не можна говорити, що даний етап передбачає суто технічне опрацювання. Він спрямований на вміння свідомо організувати себе з метою формування образу, який є перехідним між автором твору та власним «я», створення повноцінного образу, інтерпретації у власному стилі. Важливо, що на цьому етапі можливо позбутися так званого страху сцени, бо вміння контролювати себе у стресових ситуаціях, можливо саме із усвідомленням власного емоційного стану.

При цьому суттєвим є момент внесення сьогоденних соціальних умов у існування твору. Тобто відбувається формування передумов для реалізації наступного етапу, а саме соціальної усвідомленості відповідно до виконуваного твору.

Соціальна усвідомленість може бути трактована як результат соціальної перцепції вокаліста відповідно до історичного стану епохи в якій реалізується його діяльність. Важливо, що йдеться не

про нав'язування догматичного світосприйняття або пропагандистськи лозунгів. Важливо, що майбутній артист-вокаліст мав можливість самостійно, усвідомлюючи власну роль у соціальному процесі визначити яка відповідальність (або навпаки її відсутність) може бути за тим чи тим твором, що він виконує. Необхідно звертати увагу під час роботи над музичною композицією яку реакцію вона може викликати у реципієнта; акцентувати на потребі віддзеркалювати емоції публіки для вдалого виступу, передбачати її потенційний пошук.

Останній етап визначено як менеджмент стосунків, тобто вміння розуміти та вірно трактувати на емпатійному рівні відчуття інших людей та буквально управляти взаємовідносинами з ними через контроль та усвідомлення взаємних емоцій. Він логічно формується сходячи з твердження щодо потреби власної реакції під час виступу на загально-публічний настрій. Тобто вміння розрізняти невербальні ознаки, які характеризують публіку й вміти змінювати акценти у власному виконанні з метою збереження контакту. Для цього у завдання артиста-вокаліста входить вміння бачити альтернативні кульмінаційні точки у творі, словесні формули на які варто робити акцент під час виступу залежно від настрою аудиторії.

Отже, музика здатна впливати на нейронні процеси в кіркових і підкіркових мережах, моделюючи емоційне поле. У процесі виховання емоційного інтелекту артиста-вокаліста, пріоритетом стає його майбутня сценічна діяльність, яка є бажаним результатом освітнього процесу. Набуття навичок soft skills може бути реалізовано саме за використанням елементів формування емоційного інтелекту, як невід'ємної складової роботи над вокальним твором з урахуванням його музичної та вербальної складової. Акцентуація на створенні живого, спільного, комунікаційного емоційного простору, емоційної перцепції з реципієнтом, безпосередньо цільовою аудиторією, дозволяє визначити доцільність такого підходу для успішної сценічної діяльності артиста-вокаліста.

Література:

1. Вілкок Л. Емоційний інтелект: до питання навичок soft skills. URL: <https://www.dce.harvard.edu/professional/blog/emotional-intelligence-no-soft-skill> (дата звернення: 14.03.2023).
2. Гоулман Д. Емоційне лідерство. Мистецтво керування людьми на основі емоційного інтелекту. Альпіна. 302 с.
3. Каблова Т. Б., Каданцева Н. Б., Тетеря В. М., Тема кохання у пісенній культурі: специфіка та типологія. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. 2022. № 40. С. 99–104.

4. Song W. Music and emotional intelligence. *University of Florida Pressbooks*. URL: <https://ufl.pb.unizin.org/mandhdevelopment/chapter/music-and-emotional-intelligence/> (date of access: 20.03.2023).

ФОРМУВАННЯ “SOFT SKILLS” У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ІНФОРМАЦІЙНОЇ, БІБЛІОТЕЧНОЇ ТА АРХІВНОЇ СПРАВИ

Лесовець Н. М.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри документознавства та інформаційної діяльності
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»
м. Старобільськ, Луганська область, Україна*

Сучасні трансформації в суспільстві, спричинені процесами глобалізації та інтеграції у світове співтовариство, висунули надзвичайно актуальні та складні завдання перед закладами вищої освіти, пов'язані з підготовкою «універсальних» фахівців – конкурентоспроможних та затребуваних на сучасному зарубіжному та вітчизняному ринку праці. Для реалізації вищезазначених завдань для закладів вищої освіти (далі – ЗВО) вагомим значення набуває не лише формування професійних знань, умінь та навичок, властивих для окремої галузі діяльності чи професії, але й розвиток «soft skills», тобто «гнучких» («м'яких») навичок, затребуваних у багатьох професійних ситуаціях та сферах діяльності.

Вивченню проблеми формування «soft skills» присвячено праці низки вітчизняних та зарубіжних дослідників, зокрема О. Бутиліної, О. Замашкіної, Ю. Дроздової, О. Дубиніної, Д. Єрмакова, Н. Коляди, О. Кравченко та багатьох інших науковців. Проте вищезазначена проблема наразі набуває все більшої актуальності, оскільки “soft skills” – це необхідні особистісні якості, які допомагають фахівцям з будь-якої галузі діяльності налагодити ефективну ділову взаємодію з іншими людьми для вирішення виробничих завдань – колегами, управлінськими структурами, діловими партнерами тощо, результатом якої є продуктивна співпраця, формування позитивного іміджу та перспектива кар'єрного зростання.

За визначенням Д. Єрмакова, “soft skills” – «гнучкі» («м'які») навички, або «навички ХХІ століття», – інноваційний компонент змісту освіти на всіх його рівнях, пов'язаний з підготовкою майбутніх фахівців до різних видів навчальної та професійної діяльності як в умовах сьогодення, так і в майбутньому [2]. К. Коваль розвиток “soft

ВСЕУКРАЇНСЬКЕ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНЕ
ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

**РОЛЬ СОЦІАЛЬНОГО ТА ЕМОЦІЙНОГО
ІНТЕЛЕКТУ ЯК НАЙВАЖЛИВІШИХ
SOFT-SKILLS XXI СТОЛІТТЯ
В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ**

6 березня – 16 квітня 2023 року

Підписано до друку 18.04.2023. Формат 60×84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Цифровий друк.
Умовно-друк. арк. 27,43. Тираж 100. Замовлення № 0523-042.
Ціна договірна. Віддруковано з готового оригінал-макета.

Видавничий дім «Гельветика»
65101, м. Одеса, вул. Інглєзі, 6/1
Телефон +38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08
E-mail: mailbox@helvetica.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 7623 від 22.06.2022 р.